

A Mohácsi vész és az ország három részre szakadása

A magyar-török erőviszonyok alakulása:

A törökkel folytatott két évszázados párharc során a magyarság számára egyre kedvezőtlenebbé váltak az erőviszonyok. A XVI. század elején tovább romlott a helyzet, a gazdag közel-keleti tartományok megszerzése kétszeresére növelte az Oszmán Birodalom területét, népességét és bevételeit. **Ez a hatalmas erő, melyet a despotikus török rendszer mozgósítani tudott, felülmúlta bármelyik európai nagyhatalom erejét. Ezzel párhuzamosan Magyarországon a királyi hatalom meggyengült. A Délvidék magára maradt.** A királyi jövedelem nem érte el a végvárak fenntartásához elengedhetetlenül szükséges 200 ezer aranyforintot, a külföldi segélyeket sokszor elnyelte a királyi udvartartás. **A várak állapota folyamatosan romlott.**

A magyar külpolitika:

II. Ulászló (Dobzse László) gyengekezű uralkadó, a bárók irányítják az országot helyette. Nincs pénz a „fekete sereg” finanszírozására, ezért szélnek eresztik. A magyar külpolitika a Jagelló-korban folyamatosan a béke fenntartására törekedett, s ezt a törökök lekötöttsége miatt el is tudta érni. **I. Szulejmán** trónra lépésekor követeket küldött Budára, ahol azokat fogságba vetették. A szultán a támadás megindítása mellett döntött.

Dózsa György-féle parasztháború egy mindössze néhány hónapig tartó (1514. április - július), de annál véresebb megmozdulás volt Magyarország területén. A Bakócz Tamás esztergomi érsek által a törökök ellen összehívott paraszti kereszties sereg a háború beszüntetése és a korábbi kizsákmányolás miatt a saját nemessége ellen fordult. A felkelés vezére Dózsa György székely katona volt. Szapolyai János veri le a felkelést. Következmények: bosszú (Dózsa kínhalála, a fővezérek kivégzése, a parasztság röghöz kötése).

A végvári vonal összeomlása:

A szultán Szabács ellen indult, amit az első rohammal bevett, majd elfoglalták Nándorfehérvárt (1521). **Az ország a Duna mentén nyitottá vált a törökök számára.** A vár felmentésére gyülekező erők meg sem kísérelték visszafoglalni a rommá lőtt várat. A török megerősíthette új hadállásait.

II. Lajos reformkísérlete:

II. Lajos is szembefordult a rendekkel (a nemesekkel). Először Csehországban, majd Magyarországon indított támadást a bárók befolyása ellen. **Az intézkedések azonban elkéstek, s ellentétes hatást váltottak ki. A bárók egységbe tömörültek ellene. A király reformtervei megbuktak, a bárók és a nemesség egymás ellen acsarkodtak, miközben Szulejmán hadai megindultak Magyarország belseje felé.**

A mohácsi csata:

A magyar vezetők időben hírt szereztek a közelgő támadásról, ennek ellenére semmi komolyabb előkészületre nem került sor. A király hadba hívta a nemességet, azonban csekély számú haderő gyűlt össze. **Eközben a szultáni had, mintegy 60 ezer reguláris katona, temérdek kísérettel és martalócsal Nándorfehérvárnál átkelt a Dunán. Tomori Pál – ekkor már a magyar seregek fővezére – csekély számú, de tapasztalt csapata Tolna térségében egyesült a király mintegy 20 ezer fős, nemesekből, főúri bandériumokból és zsoldosokból álló hadával.** Heves vita bontakozott ki, vállalják-e a küzdelmet. Tomori és a délvidéki katonái kieroszakolták a támadást. **A csatára a mohácsi síkon került sor.** A győzelem egyetlen reményét a nehézlövesség rohamának sikere jelenthette volna. A fergeletes roham összeomlása után azonban a csata két óra alatt elveszett. **A lovasság egy része menekült, de sokan elestek vagy a mocsarakba vesztek.** A csatamezőn maradt többek között Tomori Pál is. **Politikai szempontból a legnagyobb veszteség a király halála volt, aki menekülés közben a megáradt Csele-patakba fulladt a nehézpáncélzata miatt. A magyar államgépezet megbénult, egységes cselekvésre, ellenállásra nem került sor.**

A csata következményei:

A győzelem után Szulejmán lassan elindult észak felé; ellenállással nem találkozott. **Szulejmán kardcsapás nélkül vonult be Budára, katonái kirabolták és felgyújtották a várost.** A vár azonban sértetlen maradt. A menekülő népet több helyen lemészárolták. **A török, felprédálva Pestet, a Duna-Tisza közén keresztül zsákmánnyal, foglyok tízezreivel kivonult az országból.** Szapolyai 10-15 ezres erdélyi hadával nem merte és nem is tudta megakadályozni a török hadmozdulatait.

Kettős királyválasztás:

Mohácsot követően a koronáért elsőnek Szapolyai János szállt harcba. Ő volt a leghatalmasabb földbirtokos, a legnagyobb haderő ura, Erdély vajdája. Szapolyai elfoglalta az ország jelentős részét, s **1526 novemberében** a Szent Koronával Székesfehérváron **megkoronáztatta magát.** **A Habsburg-barát bárók Pozsonyban 1526 decemberében Habsburg Ferdinándot királyukká választották.**

Polgárháború:

Ferdinánd tízezer zsoldosával vereséget mért Szapolyaira. **Szapolyai** Erdélybe hátrált, nehéz helyzetében a Habsburgok ellenfeleitől várt támogatást. **Segítséget kért a török szultántól,** aki támogatásáról biztosította. A török seregek megindultak Magyarország felé. S Szulejmán **1529-ben ellenállás nélkül nyomult előre hadai élén Magyarország földjén.** Nem követelt semmit Szapolyaitól a hűbéri alázaton kívül, adót sem kellett fizetnie. Szulejmán **elfoglalta, majd átadta Szapolyainak Budát, majd seregeivel Bécs ellen indult.** Az ostrom elhúzódott, ezért eredménytelenül kellett visszavonulnia. **A török kudarcra megnehezítette Szapolyai helyzetét.** Hívei jelentős része elhagyta, s a következő zavaros időkben a bárók hol az egyik, hol a másik király oldalára álltak. **A szultán 1532-ben újabb hadjáratot indított Bécs ellen.** Ekkor azonban nem a Duna mentén, hanem a Dunántúlon keresztül vonultak, hogy lerövidítsék az utat. Szulejmán hadai **Kőszeg váránál megálltak és ostromba kezdtek.** A kőszegiek (Jurisics Miklós) hősiességének köszönhetően elmaradt az erőviszonyokat eldöntő küzdelem.

A váradi béke:

Ferdinánd és Szapolyai **1538-ban Váradon a megkötött egyezés értelmében kölcsönösen elismerték egymás királyságát.** **A béke értelmében Szapolyai halála után az egész ország Ferdinándra vagy utódaira száll.** Szapolyai **utódai nevében is lemondott a trónról.** Azonban Szapolyai másként értelmezte a békét, miután fia született a lengyel király lányával, Izabellával kötött házasságából.

Az ország három részre szakadása:

Szapolyai halálával (1540) megváltoztak az erőviszonyok. Halálos ágyán megeskette Fráter Györgyöt és Török Bálintot, hogy a váradi béke megszegésével a csecsemő János Zsigmondot választják királlyá. Szapolyai hívei nehéz helyzetbe kerültek, mivel Ferdinánd érvényesíteni akarta jogait. **Fráter György Szulejmántól kért segítséget, így a török hadak 1541-ben felvonultak Magyarországon és szétverték Ferdinánd hadait.** Nemcsak a magyar urak nem bíztak a csecsemőben, de Szulejmán sem látta biztosnak hűbérese helyzetét. Csapatái **1541. augusztus 29-én csellel megszállták Budát.** **A török berendezkedett Budán, Izabellának és a csecsemőnek adta Erdélyt és a Tiszától keletre eső országrészt.**

A három részre szakadt Magyarország:

1. **Tiszántúl és Erdély** - Izabella és János Zsigmond kezén maradt évi 10.000Ft adó fejében
2. **Felvidék, Horvátország, Nyugat- Dunántúl, Szlavónia** – a Habsburgok kezén lévő egyre keskenyedő sáv.
3. **Duna menti területek** – a Szultán ellenőrzése alatt állt. Egyre szélesedett, terjeszkedett.